

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás	
Tárgy	308
Hely	
Idő	"1960"
Személy	
Helyszám	

Szerző:

MOLNÁR GÉZA

Mérsabadság,
1960. nov. 14.

Csepel füstjei

Ha az ember megáll a Gellérthegyén, az emlékmű előtt, s körültekint a gyengéd őszi fényben fürdő városon s megitatja magát a betelhetetlenül szép Duna-partj s margitszigeti képpel, tekintete tovább kalandozik s délen, ahol a folyó kettényilik, füstbe-koromba öltözve, megpillantja Csepelt.

Más jellegű kép ez, mint a János-hegy erdőbundás orma, vagy a Vár középkoriasan felmagasodó színes tornyai és épülethalmaza — de a messzeség párazatába mosódó sok kémény s a kéklő egébe feltörő kusza, borzas füstbozont olyan állandósággal ül a déli horizonton, mint egy természeti képződmény. Egy Vezuv, egy folyvást működő vulkán Pest alatt, amely nem fenyegeti Pompeji sorsával az embereket, de a béke szelid fellegeit borítja fölējük.

Csepel füstjei... Mi minden fogalmazódik meg ebben a szénből és acélból desztillált gigászi kép-

írásban! Micsoda hatalmas szürke csóva ez, mely a munka fanyar kenőolajszagát szétpermetezi a távoli szántások egymásra boruló barázdáira, s az északi szelék nyers áramlataival túlsodorja a határok fehér kőoszlopai fölött is!

Mert Csepel fölött mindig füstös az ég. A kelő nap előreküldött kedves leánykafénye a felhőkkel együtt érinti az alatt nyiló fekete kéménytorkokból bodorodó füstöt. Lent még árnyak szövik át a Soroksári út bazaltját, a HÉV zöld szerelvényeit, A Szabadkikötő felett októberi kőd borong s a Királyerdő nedves fái közt a vadszőlő fekete boggyóját csipdesi egy feketerigó. A Vásárcsarnok felől ládákkal magasra rakott Csepelek hűznak zúgó motorral a város felé.

Mire a nap eléri s kibontja a háttér szürke foltjaiból a kémények éles magasságát s győzelmes domborulatát, az emberek útra készen állnak.

Kirchner Vili kilép az udvarra s első útja a sufnizhoz, a galambketrecekhez vezet. Gyerekkora óta szenvedélyes galambász, hazai s nemzetközi versenyeken díjazott karcsú, hosszú nyakú postagalambjai Európa távoli tájairól is visszatérnek ide, a csepeli ház fölé. Vili kinyitja a „slógot”, benyúl, tenyere alatt idegesen fészkelődik a szürke tojó. Megsimogatja, ujjhegyeivel érinti a többi totyogó, brúgoló galambot is, aztán felröppenti őket az ég magasába. Ott áll az udvaron s a messzeségbe fűrődő tekintettel követi röptüket. Mire visszamegy a házba, az asztalon várja a tojásrántotta, amelyet a mama készít. Felesége már a ballonját gombolja, együtt indulnak a gyár felé, amely az asszonynak is munkát ad. A sarokról még visszaneznek a kétablakos, négy-szögletes, bordó házra, amelyet nemrég építettek: az ő házukra. A galambcsapat már alig látható, fehéren villogó kis mozaik a magasságokban.

Kirchner Vili kőműves is volt, kiskereskedő is, lakatos is, gyalus is, most gépgyári főművezető, technikumot végez — s a Csepel szocialista brigád tagja.

Néhány utcával arrébb, közel ahhoz a helyhez, ahol a vértanú Kalamár elvtársat megölték a csepeli ellenforradalmárok, Körmendi Feri bácsi tolja ki Danuviaját a kiskapun. Megpiszkálja a karburátort, hadd szívja meg magát jól benzinnel, aztán berúgja a motort. Az asszony mögötte áll, s nézi a nehéz testű idős embert, amint a nyeregbe kapaszkodik. Feri bácsi fölhaltja a kabátgallért, kis svájcisapkát húz kopasz fejére, aztán odartja szívós, szivacsos széles arcát az asszonynak: „Szervusz, mama...” Az asszony tekintete egy pillanatra megérsdededik: „Aztán nehogy megint leragadj a »Három jegenyében!« Feri bácsi gázt ad, s elindul, válaszra sem méltatja az ilyen asszonyi botor-ságokat.

Körmendi Feri bácsi pincér is volt, rakodómunkás is a Szabadkikötőben, most gyalus. Fiatalon is nagyon ivott, nem bírta más-képp az élet terhet. Most sok okból kell mérsékelni az ivást, mindenekelőtt a motor miatt, de nem utolsósorban a brigádra való tekin-tettel is. Furcsa ereje, kötő-anyaga van annak a brigádtag-ságnak...

Oros Laci pesti lakásán most költözötte a felesége, nem nagy sikerrel... Az este sokáig olvassott, elbogarászott a folyóiratokban — nem akarózik neki felébredni. Az ágy dajkáló melege hűz és maraszt. Az asszony már elkészült s indulna is, pedig ő itt dolgozik a közelben, a közlekedési bíróságon, Lacinak meg a város másik végére Csepelre kell kimen-nie. Elhangzik az utolsó érv is: „Majd kapsz a brigádtól, fiam...” Öt percen belül már az utcán rohan Laci lélekszakadva a villamosmegálló felé. Fél kezével táskáját ragadja, a másikkal a szemüvegét fogja, hogy le ne essen a száguldásban. Fülébe cseng a főművezető tegnapi hangja: „Te, La-

ci, ha még egyszer elkézel, brigádfegyelmit kapsz...” Akkor ő azt válaszolta: „Nézd, Vili, nem mondok semmit, de holnaptól kezdve megnézhetesz...” Az a holnap — az most van. És az az átkozott vil-lamos sincs még sehol...

Oros Laci 1951-ben még a Kultúrkapcsolatok Intézetének előadója volt, nagy reményű kulturális káder, külföldi delegációkkal foglalkozott s autó vitte-hozta szerte a hazában. Aztán csinált egy durva hibát s fegyelmissel elbocsátották. Kiközvetítették Csepelre segédmunkásnak. Felverekedte magát szakmunkásnak hihetetlen nehézségek között: nehezen fogadták be a munkások a teifelesszajú „lebukott” értelmiségit. Most ő a Csepel szocialista brigád vezetője.

Varga Jancsi Pesterzsébeten él, e pillanatban még nőtlenül, magányosan. Falusi fiú, a paraszti létet hagyta ott a gyárért. Kitűnő fűrés.

Hermann Feri bácsi „klasz-szikus”-munkás, 23 éve esztergál a gépgyárban, a Csóka Peti csak két éve, s alighogy felszabadult, mindjárt el akarták küldeni, mert nem tudott semmit, s még ehhez hanyagul, rosszul, gondatlanul dolgozott. A brigád nyúlt ki érte, másképp talán elhullott s elkallódott volna, valamelyik „galéri” sodorta volna az iszapos örvényekbe — s Hermann Feri bácsi vette szárnyai alá.

A brigádnak tizenhat tagja van: Ahány ember, annyi indulás, annyi életút, annyi sorsalakulás.

Sokan vannak, sokfélék, sok felől érkezettek. Ott lobognak még bennük a régi, megfélemlítő, kegyetlen világ önzései, egy-egy pillanatra felizzik a kíméletlenség, a durvaság, a pénzhétség rossz ösztöne, de már nyitják szép virágaikat az elvtársiasság, a munkás-segítségnyújtás, a derű, barátság, a kulturálódás közösségi érzései is. Indulatos káromkodásuk összeolvad a vídiák csikorgásával, a gépek fémes surrogásával. Melegítő emberségük, szürke hétköznapijuk a nemzet jövőjét telíti, formálja.

*

Ennek a szocialista brigádnak én — e sorok írója — is tagja vagyok. Még április végén, a déli órákban felkeresett szerkesztőségi szobámban négy csepeli munkás. Illően fogadtam őket, fűtőlős barackot, poharakat tettem az asztalra, elővettem a rep-

rezentációs cigarettát; — meg kell adni a tiszteletet az uralkodó osztály tagjainak.

Oros Laci, ez a németesen vörös arcú, barnába hajló szőke-ségű fiatal férfi, a brigádvezető volt a szószólójuk. Körültekintő alapossággal előadta, hogy be akarnak választani szocialista brigádjukba.

Iszogattunk, beszélgettünk.

A déli órák a legzajosabbak szerkesztőségünkben, a telefon folyton csörgött, a titkárnőnk tíz-szer is ránk nyitott halaszthatatlan ügyekben, minduntalan föl kellett állnom s intézkednem. Míg én telefonáltam, Kirchner Vili föl-állt s mindent aprólékosan szem-ügyre véve, körüljárt a szo-bában, hogy felderítse, miféle em-

ber ez a leendő, új brigádtag, jó vásárt csinálnak-e vele, vagy csak a maguk gondját szaporítják? Bekukkantott a fekete mahagóni szekrénybe is, ahonnan a pálinkát elővettem, s csak miután meglátta a polcok homályában bontatlanul ácsorgó két palackot, nyugtat-ta meg társait, hogy megihatják nyugodtan a fütyülős barackot, marad még a vendéglátónak.

Mikor a pálinka s a szó ki-fogyott, felkerekedtek. Lent az ut-cán savanyú pofával összenéztek. Kirchner mindjárt rá is kezdte: „Gyerekek, itt szőr van... Ennek a pasasnak nem lesz ideje, hogy velünk foglalkozzon...” Körmen-di Feri bácsi rosszkedvűen bólo-gatott: „Két titkárnő zargatja, folyton szól a telefonja... Nagy úr ez mihozzánk...” Oros nyu-galomra intette őket: „Várjuk meg a végét...”

Nem tudták, persze, nekem mi-lyen öröm, hogy közéjük mehe-tek, maguk közé fogadnak.

A megbeszélt időben kimen-tem hozzájuk. Ők azt várták, hogy segítsek nekik kulturálódásukban, de én rögtön írni kezdtem őket, a rám zúduló izgalmas életanyagot.

Megkísérlem majd, hogy beszám-oljak köztük szerzett elmé-nyeimről, tapasztalataimról.